

روابط اقتصادی ایران و ترکیه؛ فرایندی رو به رشد

روابط ایران و ترکیه از منظر سیاسی، تجاری و اقتصادی به عنوان یک نقطه عطف در سال گذشته وارد مرحله جدیدی شد و فرایند رو به رشدی را طی کرد به طوری که مناسبات دو کشور همسایه در بسیاری از زمینه ها توسعه یافته و یا در حال توسعه است.

به گزارش آران نیوز: تهران و آنکارا در شرایط کنونی برای توسعه روابط تجاری و اقتصادی برنامه ریزی می کنند تا تجارت دو طرف هر چه بیشتر گسترش پیدا کند. ترکیه در بین پنج کشور اول طرف تجاری ایران، یکی از شرکای مهمی است که ظرفیت های خوبی برای افزایش حجم تجارت با جمهوری اسلامی ایران دارد.

مهمترین وجه روابط راهبردی ایران و ترکیه، ثبات در حوزه انرژی است که بنیان آن در دوره مرحوم نجم الدین اربکان نخست وزیر فقید این کشور گذاشته شد که بر مبنای آن خطوط لوله نفت و گاز از ایران به ترکیه احداث گردید.

جمهوری اسلامی ایران هم اکنون یکی از مهمترین تامین کنندگان گاز طبیعی و نیز نفت خام ترکیه است، هر چند میزان خرید نفت خام ترکیه از ایران با وضع تحریم های ناعادلانه و یک جانبه آمریکا علیه ایران کاهش یافته است.

مساله تحریم های ناعادلانه علیه ایران یکی از مهمترین موانع در توسعه روابط اقتصادی دو کشور می باشد ولی به موازات آن برخی نارسایی های زیرساختی را نیز می توان از جمله معضلات در توسعه روابط اقتصادی دو کشور برشمرد.

گردشگری بین دو کشور نیز یکی از مهمترین زمینه های همکاری های اقتصادی است. گردشگران ایرانی به دلیل نبود روادید، نزدیکی جغرافیایی و طبیعت زیبا و امکانات رفاهی در سال های اخیر ترکیه را جزو مهمترین مقاصد گردشگری خود انتخاب کرده اند و گردشگران ایران همیشه در فهرست گردشگران خارجی ترکیه جزو 5 کشور نخست جای داشته اند.

بررسی آمار و ارقام مبادلات تجاری ایران و ترکیه از شروع دوره حاکمیت حزب عدالت و توسعه نشان دهنده افزایش بسیار زیاد روند رشد در حجم مبادلات تجاری دو کشور است.

افزایش سطح همکاری با کشورهای منطقه یکی از اهداف برنامه ششم توسعه و برنامه 1404 جمهوری اسلامی است که ترکیه با توجه به همسایگی و ارتباطات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جزو اولویتهای ایران است.

** ایران و ترکیه در گذار به هدف 30 میلیارد دلاری روابط تجاری

ایران و ترکیه با هدف گذاری 30 میلیارد دلاری روابط اقتصادی، روابط تجاری گسترده ای با هم دارند که با توجه به معاملات نفت و گاز پیش بینی می شود، این هدف گذاری، قابل تحقق باشد.

هر چند که حجم روابط اقتصادی دو کشور اکنون حدود یک سوم این رقم تعیین شده است، ولی دو طرف عزم خود را برای توسعه مناسبات و دستیابی به این هدف جزم کرده اند.

البته باید پذیرفت که سطح تعاملات اقتصادی و تجاری ایران و ترکیه در مقایسه با ظرفیت های موجود نیازمند تلاش و فعالیت بیش از پیش است و دو کشور علاوه بر اشتراکات فرهنگی و تاریخی در سازمان های منطقه ای از جمله اگو، دی 8 و ای.سی.او عضو هستند که این موضوع با بهره برداری از پتانسیل های دو کشور، به تقویت هر چه بیشتر روابط ایران و ترکیه کمک می کند. باید این نکته را نیز در نظر گرفت که ترکیه از نظر زیرساخت های تجاری شرایط بسیار مناسبی داشته و حجم تجارت آن نسبت به ایران بزرگتر و ارتباط این کشور با بازارهای جهانی نیز، بیشتر بوده و این کشور به دلیل عضویت در سازمان جهانی تجارت، از ایران جلوتر است.

** حجم تجارت 12 میلیارد دلاری ایران و ترکیه در سال 98

پیش بینی می شود که حجم تجارت دو کشور در سال جاری به حدود 12 میلیارد دلار برسد و بر این اساس، ترکیه و ایران سهم قابل توجهی در بازار و مبادلات تجاری همدیگر دارند.

ایران و ترکیه در 2018 بالغ بر 11 میلیارد دلار مبادلات تجاری داشته اند و برغم هدف گذاری مشترک برای دستیابی به تجارت 30 میلیارد دلاری در سال، رونق اقتصادی بین دو کشور نیازمند ارتقا و ترمیم بویژه در بحث مربوط به تبادل مالی است

همچنین ترکیه با دوری از ابتکارات سیاسی و امنیتی متحدان غربی، به سمت ایجاد شراکت راهبردی با رقبای منطقه ای دیرینه خود از جمله روسیه و جمهوری اسلامی بویژه در مناطق نفوذ و عمق راهبردی خود گام های بلندی برداشته است.

شکل گیری چنین ائتلاف هایی هرچند مقطعی، پیامدهای راهبردی مهمی در روابط دوجانبه و کانون های بحران مناطق مجاور در بر داشته است.

تهاتر کالا از طریق ایجاد صندوق کالا در راستای بهره مندی از ارزهای ملی دو کشور با تمرکز بر مقابله با اثرات نامطلوب نوسانات نرخ ارزهای مرجع تجارت بین الملل از یک طرف و حمایت دولت ها از فعالان بخش خصوصی دو کشور که موتور حرکت و چابکی اقتصاد کشورها هستند، نیز می تواند مناسبات تجاری و اقتصادی دو کشور را توسعه دهد.

سرمایه گذاری مشترک با حضور بخش خصوصی دو کشور به منظور تولید کالاهای مشترک با هدف صادرات به کشورهای

منطقه نیز می تواند زمینه ی نفوذ ایران و ترکیه به بازارهای کشورهای ثالث بخصوص در منطقه را ایجاد نماید. براساس آمار رسمی اتاق بازرگانی ، صنایع ، معادن و کشاورزی ایران ، حجم مبادلات تجاری میان دو کشور ترکیه و ایران در سال 2012 به رکوردی بی سابقه دست یافته و به 21.9 میلیارد دلار رسیده بود و در سال 2013 با کاهشی شدید و تحت تاثیر تحریم ها علیه ایران به 14.5 میلیارد دلار کاهش یافت. این افت در سال 2014 نیز ادامه یافت و حجم مبادلات بازرگانی به 13.7 میلیارد دلار رسید.

دو کشور در آغاز سال 2015 میلادی به توافق رسیدند تا سطح مبادلات تجاری فی مابین را ارتقا دهند؛ توافقی که شامل کاهش تعرفه های گمرکی صدها کالا شد. هدف تعیین شده، رسیدن به میزان 35 میلیارد دلار در سال بود. توافق برجام که پیشنهاد برداشته شدن تحریم ها را ارائه کرد، امیدها را نیز برای رفع موانع مهم بر سر راه مبادلات تجاری دو طرف، افزایش داد. با این حال، برغم تحولات مثبت، حجم بازرگانی دوجانبه در سال های 2015 و 2016 باز هم تنزل یافت و به ترتیب به 9.7 و 9.6 میلیارد دلار رسید و در سال 2017 و به موازات بهبود روابط دو کشور، حجم مبادلات تجاری نیز سیر صعودی به خود گرفت و به 10.7 میلیارد دلار رسید که نسبت به سال ماقبل آن 1.1 میلیارد دلار افزایش داشت.

**** ظرفیت های مناسب ایران و ترکیه برای سرمایه گذاری مشترک**

انتظار است با توجه به ظرفیت های خوبی که بین دو کشور وجود دارد، سطح همکاری ها افزایش یافته و فعالان اقتصادی نسبت به سرمایه گذاری و تولید مشترک و صادرات آن به کشورهای منطقه تلاش کنند.

هر چند باید پذیرفت که ایران و ترکیه ظرفیت صنعتی، تجاری و اقتصادی زیادی دارند که تا حد زیادی دست نخورده باقی مانده و باید تلاش کرد تا ظرفیت های بالقوه میان دو کشور به بالفعل تبدیل شود و در این بین برگزاری سمینار، همایش و رفت و آمدها برای آشنا کردن تجار کارآفرین دو کشور می تواند موثر باشد تا با پایه گذاری ابتکاراتی توسط هیات های تجاری بخش خصوصی دو کشور پیشگام توسعه روابط تجاری باشند.

از طرفی با وجود توسعه مناسبات ایران و ترکیه، دولت آمریکا با اعزام هیات های سیاسی مختلف سعی کرد تا ترکیه را در تحریم علیه ایران با خود همراه کند که این تلاش ها با مخالفت ترکیه ناکام ماند.

**** ترکیه و عدم همکاری با سیاست های واشنگتن در قبال ایران**

مقامات ترکیه از زمان خروج آمریکا از برجام اعلام کردند که با سیاست های واشنگتن در تحریم ایران همراهی نکرده و مطابق منافع ملی خود اقدام خواهند کرد.

پس از اعلام اعمال تحریم های یکجانبه علیه ایران توسط آمریکا، مقامات رسمی ترکیه در موضع گیری های خود همگامی مطلوبی با ایران در مقابل تحریم های اعلام شده از خود نشان داده و با اظهار نظرهای شایسته، عمق روابط نزدیک دو کشور را به نمایش گذاشتند به طوری مولود چاووش اوغلو وزیر امور خارجه ترکیه گفت که به صراحت اعلام کرده ایم که تحریم آمریکا علیه ایران را اجرا نخواهیم کرد.

از طرف دیگر نیز باید پذیرفت که مبادلات تجاری بین کشورهای اسلامی با پول واحد و پیدایش بازار مشترک اسلامی ضرورتی است که در صورت اجرا می تواند وضعیت اقتصادی و سیاسی جهان اسلام را متحول کرده و کشورهای اسلامی را به عنوان یک رقیب قدرتمند وارد مبادلات نوین اقتصاد جهانی کرده و رفاه مسلمانان را نیز ارتقا بخشد.

مبادلات تجاری و بازرگانی در یک بازار مشترک اسلامی، وجود واحد پولی مشترک، ضرورتی انکارناپذیر بوده و می تواند نیاز روزافزون به سرمایه و نقدینگی را برای تزریق به بخش تولید و صنایع کشورهای اسلامی برطرف نماید و تحقق نیافتن آن نیز موجب عقب ماندگی و پیدایش دورنمای تاریکی برای امت اسلامی شود.

بسیاری از کشورهای جهان از مدتها پیش انتخاب یک واحد پولی مناسب را تنها راه رسیدن به اهداف خود در دستور کار خود قرار داده و آن را اجرایی نیز کرده اند. برای مثال مجموعه کشورهای اروپایی در قالب یک اتحادیه از سال 1945 و پایان جنگ جهانی دوم به این نتیجه رسیدند که یک واحد پولی مشترک را برنامه ریزی و اجرا کنند.

این کشورها برای تبدیل شدن به یک قطب جاری بزرگ در جهان برنامه واحد پول مشترک خود را از سال 1945 آغاز کردند و پس از رسیدن به ادغام کامل در یک نظام مشترک، واحد یورو را به عنوان پول رایج و مشترک انتخاب کرده و اینگونه به طور عملی وارد صحنه مبادلات جهانی شدند.

تاسیس بازار و رواج پول مشترک برای مبادلات تجاری بین کشورهای اسلامی با توجه به بحران اقتصادی جهان، راهی برای خارج شدن از وضعیت های سخت خواهد بود که به همین علت ضرورت طراحی یک نظام واحد پولی برای کشورهای اسلامی را نیز دو چندان می کند.

تصمیم کشورهای عضو دی 8 متشکل از جمهوری اسلامی ایران، ترکیه، پاکستان، بنگلادش، اندونزی، مالزی، مصر و نیجریه برای تجارت با نوعی کارت بنام 'دی 8 پی' که شبیه مسترکارت می باشد، توسط یک شرکت مالزیایی طراحی شده نیز در این راستا است.

براساس پیشنهاد کشورهای عضو ، دی 8 پی کارت که نوعی کارت پرداخت خواهد بود، برای استفاده از پول های ملی در تجارت

درون سازمانی طراحی شده است.

با این کارت تمامی کشورهای عضو در تجارت میان خودشان یا هر گونه خرید و فروش دیگری امکان پرداخت به پول ملی خودشان را خواهند داشت و به وسیله نرم افزاری که به همراه این کارت طراحی خواهد شد، شهروندان تمامی کشورهای عضو قادر خواهند بود در همه خریدها یا سفرهای گردشگری خود از این کارت استفاده کنند.

به نظر می رسد با توجه به شرایط اقتصادی و وجود رکود اقتصادی ایجاد پول واحد یکی از بهترین تصمیم ها برای مبادلات تجاری میان کشورهای اسلامی است که این کشورها را به سوی همگرایی اقتصادی و سیاسی برده و با اجرای یک ساز و کار مالی مشخص می تواند تاثیر بسیار مثبتی در امر تجارت و تسهیل در مسایل اقتصادی بگذارد.

همچنین ایران و ترکیه تنها دو کشور همسایه نیستند بلکه دو کشور مسلمانی هستند که دارای اشتراکات فرهنگی و تاریخی بسیاری می باشند. زبان فارسی در امپراتوری عثمانی زبان فرهنگی دربار عثمانی بود و بسیاری از پادشاهان عثمانی اشعاری به زبان فارسی سروده اند.

** گسترش روابط فرهنگی در سایه مناسبات خوب ایران و ترکیه

بعد از انقلاب اسلامی ایران روابط فرهنگی دو کشور نیز روبه توسعه نهاده است.

برپایی متقابل هفته های فیلم، هفته هایی فرهنگی در طول سالهای مختلف، ترجمه تقابل آثار مشاهیر ادبی دو کشور از سوی وزارتخانه های فرهنگ، مشارکت در برنامه های چندجانبه فرهنگی تنها بخش هایی از همکاری های دو کشور در این زمینه است.

همکاری های رسانه ای و عضویت رسانه های دو کشور در سازمانهای مشترک نیز از جمله زمینه های مهم در همکاریهای فرهنگی دو کشور می باشد.

در حال حاضر روابط دو کشور از لحاظ سیاسی در عالیترین سطح خود می باشد ولی بدلیل تحریمهای ناعادلانه علیه کشورمان سطح روابط اقتصادی به موازات روابط سیاسی و در حدی که باید باشد، نیست ولی با رفع تحریمها و اتخاذ برخی راهکارها این وضعیت می تواند حل شود.